СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 282. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 3 грудня 1932. — VOL. XL. No. 282. Jersey City, N. J., Saturday, December 3, 1932. THREE CENTS

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЗВЯЗУЄ ВОЄННІ ДОВГИ ЗІ СВІТОВОЮ ДЕПРЕСІЄЮ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Стимсон одержав ноту Великої Британії в справі проволоки сплати довжної рати, яка припадає на день 15 грудня. В ноті сказано, що коли Злучені Держави налягають на сплату воєнних довгів, то це поглибить світову депресію і спричинить загальну катастрофу, яка не мине ніякої держави.

Велика Британія пропонує нову конференцію в справі воєнних довгів і каже, що проволока в сплаті найближчої довжної рати матиме відразу добрі наслідки, бо дасть світови надії на успішну поновну ревізію воєнних довгів. Велика Британія і Злучені Держави можуть тепер обєднаними силами здержати фінансову, економічну і політичну катастрофу світа. Натомісць настоювання на сплату довгів продовжує крізу і грозить тим, що ті користи, які осягнено в Льозанні, підуть у нівець.

В ноті підкреслено, що коли Америка налягатиме на сплату довгів, Велика Британія буде змушена обмежити всякий імпорт товарів з Америки, щоби в той спосіб піднести вартість стерлінґа.

ГУВЕР ТРОНУТИЙ БРИТІЙСЬКОЮ НОТОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Кажуть, що нота Великої Британії в справі воєнних довгів вразила глибоко президента Гувера і його дорадників. Особливо застановляла його та точка, де говориться про льозанський договір. Дорадники президента подають, що коли би та справа була виключно в руках Гувера, сплата воєнних довгів була би відразу відложена.

РУЗВЕЛТ ПРО ДОВГИ.

НЮ ЙОРК. — Новивибраний президент Френклин Рузвелт заявляється за те, що воєнні довги мусять бути сплачені. Цей погляд висказаний у статї, яку він написав для журналу „Ди Космополитен Меґезін".

КОНҐРЕС ПРОТИ ПРОВОЛОКИ.

ВАШИНҐТОН. — Британська нота в справі проволоки довжних рат не зрушила провідників конґресу. Вони твердять, що конґрес не дасть згоди на дальшу мораторію.

РОЗДУМУЮТЬ НАД СТЕРЛІНҐОМ.

ВАШИНҐТОН. — Урядові круги звернули особлившу увагу на те, що Велика Британія хоче за всяку ціну ратувати крус стерлінґа й готова відгородити себе через те від Америки новою високою тарифою.

СМИТ ЗА РЕОРҐАНІЗАЦІЮ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Бувший ґовернор Ал Смит викликав нову сензацію. Він представив оригінальний проєкт реорґанізації міста, який найбільше здивував Тамані Гол.

Згідно з тим пляном требаб усунути принаймні 100 осіб, котрі займають високі, добре платні урядові становища. Смит є за знесення повітів і дільниць, а за міську леґіслятуру, побудовану на взір стейтової, і за те, щоби признати мейорови міста широкі повновласти.

З того всього вносять, що Смит готов кандидувати при найближчих виборах на мейора міста Ню Йорку.

БІДА З ДОПОМОГОЮ БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Як на днях не знайдуть якогось способу ратунку, замкнуть з днем 17 грудня міську допомогу потребуючим безробітним, бо всі фонди вичерпались, а нових нема.

БЕЗРОБІТНІ ВЕТЕРАНИ В БАРАКАХ.

НЮ ЙОРК. — Приміщено в клюбі для навернених хлопців під ч. 340 Іст 54 улиця 300 воєнних ветеранів, самітних, безробітних і без засобів до життя. Приміщення нагадує воєнні бараки. Заведено теж військову дисципліну. Хлопці жиють як підчас війни і заінтересовані найбільше одним тільки питанням: „коли дадуть їсти?"

ЛЕТУНСЬКА СИЛА АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — По найновішим обчисленням Злучені Держави стоять щодо військової воздушної сили на четвертім місці. До військової диспозиції стоять 1,814 літаків.

ПРОТИ ВОЄННИХ ДОРОБКЕВИЧІВ.

СІНСІНАТІ. — Американська Федерація Праці виступила на своїй конвенції проти того, щоби приватні підприємці користали з продукції матеріялів, потрібних до народньої оборони. Ходить тут головно про продукцію підчас війни. Федерація є за те, щоби сама держава займалася такою продукцією.

ФОРД ГОТУЄ НОВИЙ АВТОМОБІЛЬ.

ДІТРОЙТ. — Лікарі здивовані, що старий, 69-літній Генри Форд так скоро приходить до здоровля по операції сліпої кишки і ще якихсь недомаганнях. Форд приймав у ліжку репортерів і заявив їм, що за яких два тижні вже буде знову при „джабі". Він теж подав, що з новим роком вийде новий модель автомобіля, але який саме, не хотів сказати, а тільки додав, що він буде несподіванкою.

ЯКИЙ ПОДАТОК ПЛАТЯТЬ КАНАДІЙЦІ.

Канадійські громадяни заплатили в фіскальному році 1929—30 усяких податків у сумі понад 773 міл. долярів, тобто чотирнацять разів більше, ніж платили їхні батьки перед 35 роками. Цей зріст податків перевищає розвиток індустріяльний і фінансовий цієї країни. 35 літ тому на кожного мешканця Канади припадало пересічно $77. А від 1913 до 1929 року податки збільшилися майже 2½ разу пересічно на родину.

СУМНІ НАСЛІДКИ ПРОПАҐАНДИ В СПРАВІ САМОВИСТАРЧАЛЬНОСТИ.

Посадники трох англійських міст рішили відбути разом подорож по Англії в справі пропаґанди самовистарчальности. Їхнім кличем було: „Анґлієць їсть лиш англійські овочі". Перед відчитом посадник, що мав говорити, клав на стіл кошичок з яблоками й усі разом підчас відчиту їли яблока перед публикою. Останній це так подобалося, що оплесками змушувала посадників до дальшої їжі яблок. Але жолудок одного з посадників був мабуть непризвичаєний до такої сильної пропаґанди, бо по 15-тім яблоку розхворівся і нині посадник умирає.

КАТУЮТЬ УКРАЇНСЬКУ ДІТВОРУ.

До числа вчителів і вчительок, які немилосердно обходяться по селах з українською шкільною дітворою, треба ще зачислити учительку Пронькевичеву, Польку, в селі Добриводах, збаразкого повіту, котра учителює в цьому селі враз зі своїм мужем, керовником цієї школи. Пронькевичева, не перебираючи, чи це хлопчик, чи слабовита дівчина, бє їх кулаками по голові, плечах, та товче до лавок. В цій справі їздив навіть один селянин зі своїм сином, якого ця вчителька побила, до збаразського інспектора, — але на цьому скінчилось і катування дітей не устає.

ДІТИ НА БАРИКАДАХ.

Політична горячка радикальних партій у Німеччині захопила й дітей. В Альтоні прийшло до кровавої бійки коло 100 хлопців, яких частина походить із родин комуністів, а частина з родин гітлерівців. Вони уставили навіть вуличні барикади з попервертаних візків. Щойно сильні відділи поліції зуміли розділити воюючих хлопців.

КАРАЮТЬ ЗА ТРИЗУБ.

Кутницького Миколу з Девятник (пов. Бібрка) жидачівське староство покарало 5-денним арештом за ношення „тризуба". Проти карного наказу вніс засуджений відклик до суду.

ОБМЕЖЕННЯ ДЛЯ ТУРИСТІВ У ПАЛЕСТИНІ.

У Палестині введено нові приписи, які не дають змоги свобідно кожному мандрівникови вибратись у подорож по краю. Відтепер кожний турист мусить предложити владі білет для візи і дати докази, що він не має наміру поселитись у Палестині.

ВАЖНЕ! ВАЖНЕ!

ДЛЯ СОЮЗОВЦІВ М. ПАСАЙК, КЛІФТОН І ГАРФІЛД, Н. ДЖ.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 4-ГО ГРУДНЯ (DEC.) 1932 РОКУ

В ГАЛИ ПАРАФІЯЛЬНІЙ, 45-47 ГОВП ЕВЕ., ПАСАЙК, Н. ДЖ.

відбудуться

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

Початок в годині 3-тій пополудни.

Справу РЕФОРМИ вияснить ІВ. КАШТАНЮК, гол. рек. секр.

Проситься всіх членів і члениць Укр. Народ. Союза з Пасайку, Клифтон і Гарфілд прибути на ці збори. 282

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В неділю, дня 4 грудня, в годині 9 рано, зі стації W.O.V., 1130 кс., буде 147-ма з черги українська програма Сурми. Грати буде орхестра під проводом Михайла Вдовяка, як також знаний артист Михайло Зазуляк відспіває кілька українських пісень. Дві українські пісні будуть відспівані по анґлійськи, котрі п. Зазуляк сам переклав, щоб тим заінтересувати американську публику й українську молодіж.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В понеділок, 5-го грудня б. р., точно в 7-мій годині вечер, настрійте свої радія на стацію W.R.N.Y. 1010 кс., звідки почуєте рідну музику Української Сокільської Орхестри в Ню Йорку, під проводом діриґента Осипа Даниловича. Новозасноване підприємство "Ukrainian Radio Sponsors Inc." винаняло цю стацію покищо на 3 місяці, виключно для української радіо-програми, яка буде відбуватись кожного понеділка від 7-мої до 7-30 вечер. Анонсує гр. П. Задорецький.

ПИСЬМО ПОС. ХРУЦЬКОГО ДО СИНОДУ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

Посол С. Хруцький, як член передсоборового зібрання, вислав письмо до Синоду Православної Церкви в справі плянованого приняття т. зв. польського народового костела до православної церкви. Посол Хруцький заявляє, що вістка про приняття польського народового костела до православної церкви, яка появилася в пресі, є несподіванкою, бо митр. Дионізій свого часу успокоював, що справу цю буде розглядати щойно на соборі. Справа ця є дуже великої ваги; вона торкається не лише духовенства, але також віруючих народніх мас. Тож вирішення цеї справи напередодні собору або незалежно від собору було би явним і великим підорванням поваги самого собору. Супроти цього посол Хруцький звертається з проханням, щоби цю справу передати до вирішення соборови.

АРЕШТ У ЧИТАЛЬНІ.

В селі Вербові, пов. Підгайці, завсіди мусить бути сензація. В „Народнім Домі", котрий є власністю читальні „Просвіти", міститься театральна саля, каса Стефчика й піднаймлена кімната для місцевої школи. Льокаль, де містилась кооператива „Поміч" — закритий. Начальник громади, потребуючи арешту, не питаючи Виділу читальні, з одної вільної кімнати зробив собі громадський арешт, забив крати й уже три „кавалери" — відбули там кару.

ЗАМЕРЗЛА СКИТСЬКА МОГИЛА.

Королівські могили Скитів мають у нашій археольоґії вже усталену славу скарбниць ріжних предметів високої мистецької, культурно-історичної та матеріяльної вартости. Одначе збереглися в них вироби із золота, срібла, бронзи та кости, бракує натомісць легкотрілючих шкіряних і деревляних виробів, тканин, ну й очевидно самого тіла на кістяках. Тому є справжньою археольоґічною сензацією знахідка російського вченого Горіянцова, яку він зробив недавно серед вічних снігів в Алтайських горах. Щасливим випадком відкрив він саме одну таку могилу зі знаменито законсервованими у леді ріжними предметами органічного походження, як шкіри й тканини. Та найбільшу вартість має десять цілих заморожених коней у повному наряді, всі одної масти, що лежали в окремій деревляній коморі. Два з них мали на головах повстяні маски мистецької роботи. В гробі знайшли багату зброю, кожухи та їжу, бракувало тільки тіла самого скитського короля, аке з невідомої причини усунули колись із гробу. Всі знахідки дісталися до Історичного Музею в Москві.

МОРАВСЬКІ РУНИ.

Руни — це, як відомо, найстарше письмо Ґотів, перероблене з латинського, але дуже мало до нього подібне. Ґоти вживали його і на Україні, і тому виринула з кінцем XVIII. століття думка, що східні Славяни могли на взір Ґотів утворити свої власні руни. Свого часу спричинила багато галасу знахідка російського археольоґа Городцова, який подибав у могилі княжої доби на Рязанщині горщик з двома рядками ритих знаків, у яких добачували рунічний славянський напис. Справа лишилась невиясненою і взагалі досі не знайшли ще вповні достовірних славянських рунів. Тепер говорять про другу подібну знахідку в Моравії: у Старому Місті біля Угорського Городища викопали горщик, мабуть з часу коло 200 р. по Хр., на якому є два рядки рунічного письма. Д-р Жункович, директор університетської бібліотеки у Маріборі, вже навіть, кажуть, відчитав його. На нашу думку, йде певно про ґотський напис — якщо це взагалі руни.

ЦИГАНСЬКИЙ ПРОЦЕС.

На лаві обвинувачених засіли у Львові 14 Циганів. Більшість це професійні конокради, з бічним фахом музики і котлярства. Мають вони на совісти крадіж кількадесятьох коней з возами та додатковим добром.

ВОЄННИЙ СТАН У ЛЬВОВІ

ПОГРОМИ ПРИПИНИЛИСЬ, АЛЕ ВУЛИЦІ МІСТА ОХОРОНЯЮТЬ ТЕНКИ Й ПАНЦИРНІ АВТА. НАПАД НА ПОЧТУ. ВБИВСТВО НАЧАЛЬНИКА ПОЛІЦІЇ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Жидівські погроми у Львові притихли. За три дні погромів поранено тяжко більше як 300 Жидів. Студенти Поляки били своїх колеґів в убікаціях університету, комерційної академії та інших шкіл. На вулицях студенти били кождого Жида, якого тільки подибали. Окремих Жидів витягали з авт, трамваїв, зі склепів і навіть з приватних домів. Майже всі жидівські крамниці розграблено і тепер вони замкнені.

В місті оголошено воєнний стан. Студентам заборонено появлятися на вулицях міста по 8 годині вечером. Та й без того вулиці міста майже вимирають з наступленням сумерку. По вулицях патролюють війська, тенки й панцирні автомобілі. Крім того в багатьох місцях розставлено скорострілі.

Недалеко Львова, в Городку, хтось ограбив почту. Пfive замаскованих осіб, що напали на почту, поранили начальника почтової контори й сім інших осіб. Та грабіжники встигли захопити лиш один мішок з грішми, бо охорона почти почала стріляти й убила двох напасників, а три втікли без сліду. Жидівська аґенція подає, що біля Львова терористи вбили начальника поліції й двох поліцаїв, але потвердження цього нема.

Польська преса й телеґрафічна аґенція твердять, що вбивство поліцаїв і напад на почту є ділом членів Української Військової Орґанізації. Населення Львова та його околиць і багатьох інших міст і місточок у Західній Галичині неспокійне, очікуючи дальших подій, або безоглядних репресій зі сторони влади.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ В ЦІЛІЙ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА (Польща). — В той час, як у Львові нібито прийшло до заспокоєння, протижидівські виступи польського студентства почали більш активізуватися в Кракові, Варшаві, Ченстохові, Вильні, Познані й т. д. Жидівське населення скрізь очікує нападів на себе й погрому.

В Познані 2,000 студентів демонстрували по вулицях міста з криками: „Геть Жидів! Смерть Жидам!", — але нападів на Жидів не було. Занотовано багато нападів на Жидів у потягах внутрішнього й міжнародного получення. Були випадки, що Поляки били й викидали з ваґонів пасажирів Жидів. У деяких синаґоґах повибивали вікна, а одну синаґоґу дуже ушкодили бомбою.

РУМУНИ ЗРУЙНУВАЛИ УГОРСЬКИЙ КОНСУЛЯТ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — В парляменті були виголошені протестаційні промови проти того, що румунський уряд допустив до нападу студентів на угорський ґенеральний консулят в Цлюї, який студенти розгромили. Свій напад студенти підогріли протестом проти угорського домагання ревізії мирових договорів і виправлення угорсько-румунського кордону в Трансильванії на користь Угорщини.

Угорські посли зазначили, що цей напад студентів був уплянований кимсь згори, бо одночасно й у Югославії відбулися протиуґорські демонстрації в кількох місцях. Угорський уряд заявив, що крім безпосереднього протесту до румунського уряду проти нападу на ґенеральний консулят Угорщина ще внесе протести до інших держав, щоби викликати світову опінію.

ФРАНЦІЯ МОЖЕ, АЛЕ НЕ ХОЧЕ ПЛАТИТИ.

ПАРИЖ (Франція). — Уряд приготовив ноту до Злучених Держав зприводу чергової сплати міжнародніх боргів. В своїй ноті Франція заявляє, що вона фінансово може платити свої борги Америці, але не вважає це можливим робити, щоб не перешкодити тому економічно-фінансовому відродженню Европи, яке вже почалося. Франція вважає, що це відродженння залежить від її фінансової могутности та нормального економічного життя.

Ноту вже переслано до Вашинґтону.

ВЖЕ НІХТО НЕ ЦІКАВИТЬСЯ, ФОРМУВАННЯМ УРЯДУ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ще й досі не сформовано нового уряду. Безконечні розмови про вибір канцлера президентом Гінденбурґом та про спроби створення уряду вже так набридли всім, що цим тепер мало хто цікавиться. Гітлер до Берліна не приїхав, а знову прислав на письмі домагання призначити його на канцлерство без ставлення йому певних умов.

В цілій країні почала помічатися повна апатія населення до того, що робиться в Берліні в справі сформування нового уряду.

АНҐЛІЯ СТРАТИТЬ ТОРГОВЛЮ З РАДЯНЩИНОЮ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Підписання ґарантійного договору між радянською Росією та Францією викликало занепокоєння в торговельно-фінансових колах Анґлії. Думають, що тепер Росія всі свої замовлення передасть Франції. Дотого ще й теперішнє напружене становище відносин між Анґлією та Росією не сприяє анґлійсько-російській торговлі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШУКАЮТЬ, НА КОГОБ ЗЛОЖИТИ ВИНУ

Для большевицьких аґентів і симпатиків настали тяжкі часи. Приходиться їм виправдувати перед світом нужду понад півтори сотки мілюнів населення, що підпало під большевицьку кормигу.

Про цю нужду попадалися вістки вже від довшого часу. Большевицький уряд не дозволяє своїм ґазетам писати щось такого, що показувалоб, що не все добре діється в раю робітників і селян, але час від часу вістки про нужду попадали посередньо, приміром у донесеннях про дебати над потребою зарадити нужді. Большевицький уряд не дозволяє заграничним кореспондентам писати свобідно те, що вони бачать і чують, але час від часу кореспонденти воліли стратити роботу, ніж далі брехати, і при тій нагоді говорили, що бачили. Большевицький уряд закрив границі для виїзду радянських горожан, але час від часу через границю перекрадалися селяни й інші втікачі та розповідали жахливі річи про нужду в большевицькім раю.

За ввесь цей час уряд певно сподівався, що обставини поправляться, що нині-завтра покращає, що нині-завтра буде можна сказати: було зле, але тепер уже краще. Та роки тягнулися за роками, а умовини не кращали. Біда ставала гірша й гірша. Дійшло вже нарешті до того, що навіть большевицький уряд з усім своїм апаратом душення, з усіми своїми шпигунами, жандармами й чрезвичайками, не міг вдержати довше секрету зі станом своїх нещасних жертв, котрі звуться радянськими горожанами. Грозила небезпека, що як уряд буде далі душити вістки про цей стан, то навіть найвірніші симпатики перестануть вірити в большевицькі донесення. І ось уряд пустив волю заграничним кореспонденттам. І стали вони писати про нужду. Пишуть справді жахливі річи. Навіть большевицький симпатик з „Ню Йорк Таймсу" каже, що цеї зими дві третини населення Росії не будуть мати що їсти.

Підчас голоду в 1921—1923 роках большевицькі аґенти складали вину на посуху, якої уряд не викликав.

Рівночасно з розкриванням фактів іде вибілювання уряду. Нині кричать, що цьому не винуватий уряд, а винуваті селяни. Та хто нині увільнить уряд з вини, нині, коли не було посухи, ні недороду, коли не було й „горожанської війни"; коли з одного боку був безоглядний уряд, а з другого збитий до становища послушної худоби робітник і селянин?

Чи можливо, щоби винуватим був тут цей раб совітської неволі? Хто в це повірить?

ЧИ ДОМАГАТИСЬ АВТОНОМІЇ Є ГРІХОМ?

(Надіслана стаття).

(4)

Минуло дальшого пів року, а ціла **група англійських послів** внесла до Союза Націй в Женеві **петицію,** запитуючи, що діється з признаною державами антанти **автономією** для Східної Галичини і чому Польща доси не виконала того принятого на себе в 1923 році обовязку. Тому англійські посли домагаються від Союза Націй, щоби він ту справу розглянув, зглядно передав її на вирішення Постійному Міжнародному Трибуналови Справедливости в Газі.

Чесні читачі знають вже отцю справу добре зі свого орґану, а ми піднесемо тут лише, що згадана петиція звертає на себе увагу особливо з трох причин:

1) Яко черговий міжнародний акт в справі Східної Галичини; 2) яко політична лекція для українського громадянства і 3) яко пересторога для Польщі.

Як черговий міжнародний акт в справі Східної Галичини та петиція доказує, що **справа Сх. Галичини взагалі не є ще остаточно полагоджена,** бо Польща взятого на себе обовязку досі ще не виконала.

Однакож та петиція є рівночасно і дуже поважною **наукою для українських політиків** у Польщі, котрі ще й досі, маючи такий міжнародний атут в руках — не спромоглися на поставлення в польськім соймі внесення на уділення автономії **всім** українським землям в Польщі — отже не лише Сх. Галичині.

На диво — навіть польські соціялістичні посли виступили з таким внесенням, а українські посли ні.

Дня 15. травня ц. р. відбувся в Варшаві зїзд **„орієнталістичних кол молодих"** і на тім зїзді промовляв також звісний спеціяліст від українських справ, уповажнений міністер **Леон Васілевський,** і сказав в справі розвязання українського питання в Польщі ось що:

„Першою фазою повинно бути надання певної **культурної автономії** українській меншости. **Утраквістичні** школи треба признати за **шкідливі.** Наступною фазою розвязання українського питання повинна бути **територіяльна автономія".**

Таке каже Поляк, дійсний спеціяліст в українських справах. (Гляди польський „Всхуд" ч. 3—4, стор. 110).

Як бачимо, то навіть між Поляками є політики, що признають потребу автономії для Українців в Польщі.

Лише Українці самі завзялися і ані руш: давай нам конче самостійність — а як ні, то ми не хочемо нічого. Ми і так „витримаємо".

Хто в літі побував в наших ґуцульських горах попри залізничну лінію Делятин—Ворохта, той міг надивитися на богато такого, як ми — в тім випадку наші Гуцули — „витримуємо". Від „дзінь добри" та „купце позюмкі" аж у вухах лящить. А у Гуцулів-мущин „дзелені" капелюшки на голові мов у камеральних лісничих... Уже ми дуже „витревалі" — нема що казати!

Клерикальна **„Нова Зоря"** пише:

„Неґативне становище української офіціяльної політики супроти питання самоуправи українських земель під Польщею взагалі, а зокрема супроти самоуправи Сх. Галичини — польська преса зручно використала проти виступу анґлійських послів. Можна бути певним, що того становища вжиє як оправдуючого арґументу також **польська офіціяльна політика** на міжнародній арені. Бо і пощож Польща має спішитися з самоуправою, коли **тої самоуправи не домагаються самі Українці?** І не тільки не домагаються. Вони навіть противляться самоуправі..."

Годі відмовити слушности тим заввагам клерикального орґану.

Річ очевидна, що петиція анґлійських послів є дуже неприємною для польського уряду, без уваги на це, чи вона піде до розгляду на міжнародний трибунал у Газі, чи ні. Само вже внесення такої петиції є ударом у спину Польщі, бож вона вселюдно показує, як та держава виконує міждержавні зобовязання, та чого по ній взагалі ще сподіватися можна.

Та для нас це слаба покищо потіха, і ми мусимо старатись по думці засад реалістичної політики Масарика глядіти на справу холодно і не піддаватися хоробливим настроям, що заносять фальшивим романтизмом.

Боротьба за автономію не є ще зреченням найвищої національної мети і коли вшехполяки так дуже навіть автономії нашій противляться — то лиш тому, що уважають її лише за степень, за щабель на драбині, котра може нас завести до осягнення ще вищих наших аспірацій.

А тільки Леон Васілевський думає власне при помочі автономії виратувати теперішні українські землі в Польщі — для Польщі.

Домагання автономії не може грозити Українцям в Польщі ніякою небезпекою. І тому на мою думку вже досить романтики, котрою ми стараємось закрити наш брак активности. А коли боїмося опінії нашого власного загалу — то мусимо старатися, щоби власне ту опінію направити, її краще поінформувати і не допустити, щоби на місце ясної, програмової акції — розрослось фактично хрунівство.

Але це є власне струсяча політика, це є замикання очей, щоби не бачити небезпеки. А явне домагання автономії, запорученої нам міждержавним пактом, не лише не є ніякою зрадою ні хрунівством, — але навпаки — високо політичним, хоч і самозрозумілим кроком.

Маймо надію, що отці слова, хоч і за океаном в українській пресі огогошені — дійдуть до вух тих наших людей, котрих історичний розвій подій поставив тепер на чолі нашого народу під польською займанщиною.

Юрій Горовенко.

(Кінець).

КРАЙНЯ ПОРА.

Клич святкування 200-роковин уродин гетьмана Івана Мазепи знайшов живий відгомін серед цілого українського загалу. Досі відбувся вже цілий ряд ювилейних свят по цілому краю, а деякі з них, як нпр. у Станиславові й Сокалі, мали незвичайно величавий характер.

При нагоді святкування 300-роковин уродин Великого Гетьмана вирinула одна велика аномалія. Як відомо, православна церковна єрархія, що стояла на услугах московських царів, викляла була гетьмана Мазепу. А що досі клятва ця не була формально знята, православні Українці в Польщі не можуть правити богослужень за спокій душі гетьмана Мазепи. І ось довідуємося, що пос. Богуславський вислав 12 жовтня ц. р. письмо до митр. Дионізія, де вказує, що викляття Мазепи, який був ревним оборонцем православної церкви, було лише середником політичної боротьби, що вже в 1918 р. з дозволу церковної влади відбулося в Києві богослуження за Мазепу і що на терені православної церкви в Польщі само життя поставило справу молитви за гетьмана Мазепу на денний порядок. Томуто пос. Богуславський прохає митрополита, щоби він зняв клятву з гетьмана Мазепи і дозволив молитися за гетьмана Мазепу.

Дійсно треба дивуватися, чому цю таку важну і засадничу справу видвигається щойно тепер. Чи треба було аж ждати на святкування 300-роковин уродин Мазепи, щоби православні Українці станули в обороні добре заслуженої памяти гетьмана Мазепи і щоб єрархія православної церкви направила цю велику кривду, яку заподіяла нашому Великому Гетьманови?

Ввесь український загал очікує з великою нетерпеливістю додатнього полагодження цеї важної справи.

ДО ВП. П. УРЯДНИКІВ МІСЦЕВИХ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

Згідно з ухвалою головної звичайної конвенції видано календар У. Н. Союза на рік 1933 по ціні 30 ц. за примірник для членів. Календарі вислано до всіх відділів в листопаді ц. р., отже кождий відділ дістав календарі на час. Кождий член обовязаний календар взяти і враз з місячною вкладкою за нього заплатити.

Щоби не переносити довгів на слідуючий рік, просимо конечно прислати повну належитість, згідно з рахунком і виказом за місяць грудень.

Грудень є останнім місяцем у році і тому робиться річні замкнення, з яких виготовляється справоздання для асекураційних департаментів стейтів. Тому, що державна контроля домагається точних замкнень з днем 31. грудня, просимо всі відділи, вислати всі належитости на час.

На випадок смерти члена треба негайно повідомити головну канцелярію, подаючи імя, назвище, число грамоти і день смерти члена, щоби можна ще цього місяця виплатити посмертну запомогу.

Якби котрий відділ не отримав календарів, то нехай безпроволочно повідомить про це головну канцелярію У. Н. Союза.

Роман Слободян,
гол. фін. секр.

П. Буркан.

ШЛЯХТА

(Оповідання).

(1)

Львівський міщанин Газарович мав великий маєток. Ще більший маєток вмовляли в нього сусіди. За такого великого богача мали його тому, бо він молодшого сина вислав до школи за кордони Польщі. Люди знали, що Газарович з останнього стягався, щоби одному синови полишити неподілений маєток, даючи молодшому хліб лікаря. Не пішло так, як він рахував. Старшому синови маєтку не лишив, бо той син передчасно помер. Молодшого сина в лікарів не вивів, бо по смерти старшого, молодший мусів вертатися назад до хати, помагати в господарстві.

Маєток Газаровича був за мурами міста, на передмістю. Там була його хата, гостинниця з заїздом і інші господарські будинки. Все те пішло з димом, коли до Львова підходила потуга гетьмана України, Богдана Хмельницького. Командант польського ґарнізону приказав спалити передмістя. Тоді згорів також увесь маєток Газаровича. Він виратував тільки те, що встиг взяти з собою, схоронившися до міста: трохи золота й срібла і гардероби. Сего було замало, щоби по війні відбудуватися.

Газарович, ні його жінка, ні син не показували того, що вони зійшли майже на жебраків. Не нарікали, не ходили похнюплені, все були веселі. Так бувало бодай тоді, коли на них люди дивилися. Люди гадали, що вгадують, чому Газаровичі такі безжурні і зараз по відході козаків стали відбудовуватися.

— Син Газаровича, Дмитро, викопав скарб! — така чутка розійшлася між львівськими міщанами.

Коли Газаровичів хто питав про сей скарб, або в розмові з ними натякав на се, то вони рішучо перечили. Ще й сего чи того богача просили, щоби їм позичив гроші або матеріял на відбудову.

— Не здуриш нас! — люди думали. — Ти вибріхуєшся, щоби тобі того знайденого скарбу не відобрали. Довги на відбудову робиш нарочно на те, щоби людям засипати піском очи; щоб люди гадали, що ти справді не поживився викопаним скарбом.

Чутку, що його син знайшов скарб, пустив між люди сам Газарович, будьтоби проговорився по пяному. Таким способом він отворив собі кредит у кождого богатого міщанина, в кождого Вірменина, в кождого Жида. Кождий дав би йому гроші, думаючи:

— Він зажичується, бо хоче затаїти свій скарб. Нема чого боятися, щоби не віддав. Як не віддасть з того, що заробить, то віддасть зі скарбу, чванячися, що він своїм ремеслом вже відбив собі воєнну втрату.

Газарович користав з кредиту обильно, але умірковано. Обильно лиш настільки, щоби якнайскорше відбудуватися і мати готову гостинницю, ще заки відбудуються інші. Задовжувався умірковано, бо не більше, як доконче треба було.

Будинки ставлено з дерева, робітників було богато, отже його хата і заїздний дім вже стояли, заки інші зачали будуватися. Сему поспіхови, уможливленому слухами про знайдений Дмитром скарб, Газарович завдячував, що його довги скоро стали маліти. Хто їхав до міста, хлоп, шляхтич, чи купець, мусів на постій заїхати до Газаровича, бо іншого заїзду на Галицькім передмістю не було. Як в торгові дни або в дни якого зїзду гостинниці у місті були переповнені, то більшість тих, що приїздили до міста, мусіла у Газаровича харчуватися і ночувати.

Одної днини до гостинниці Газаровича заїхав з кількома возами шляхтич Ранаївський. З ним були: його жінка, син Стефан, донька Софія і трохи челяди. То був шляхтич, що на Подніпровю мав кільканацять сіл королівщини, які від короля дістав був нібито за якісь дуже великі воєнні заслуги. Він там був великим паном, бо хлопів умів висмоктувати. Повстання козаків зробило кінець його панованню. Козаки гнали всю шляхту, отже і його вигнали. Найнебезпечніший час він пересидів, схований в якімсь укріпленім городі на Литві. Тепер їхав до жінчиного села, недалеко Львова. До Газаровича заїхав, щоби коні, перетомлені далекою дорогою, відпочали, й у Львові хотів продати трохи своїх дорогоцінностей, які захопив був, покидаючи свій двір. Йому тепер були потрібні гроші на відбудову, бо й двір його жінки повстанці спалили.

Хоч через гостинницю і заїзд у Газаровича було богато роботи, то вони наймитів не мали. Всі троє були здорові і самі робили. Газаровичева сама давала собі раду з кухнею. Роботою в гостинници і в заїзді поділилися батько і син. Причиною була ощадність, бо хотіли якнайскорше спекатися довгів, затягнених на відбудову.

Люди інакше думали. Перешіптуючися, казали:

— Газаровичі все ще гадають, що ми в їх скарб перестанемо вірити, як побачимо, що вони так тяжко гарують. Не здурите нас!

Коли Ранаївські обідали у Газаровича, Дмитро приносив їм до стола страви, які його мама подавала йому з кухні крізь мале віконце. Баби всі цікаві, отже не диво, що Ранаївська була цікава знати, що тут ділялося в часі облоги і як то сталось, що Газарович відбудувався так скоро, що навкруги його будинків ще самі згарища. Вона також питала, які люди жиють у місті і які шляхоцькі родини є в найближчих до міста сторонах. Що Дмитро знав, те й сказав. Балакала майже виключно Ранаївська. Інші члени шляхоцької родини дуже мало, або й цілком ні. Ранаївський лиш десь-колись, будьто би від нехочу, бовтнув якесь слово; сімнацять-літна донька Софія не пускала ні пари з рота. Лиш слухала, призираючися Дмитрови в таких хвилях, коли він на неї не дивився.

Аж не хочеться вірити, щоби між міщанами знайшовся такий інтеліґентний парубок! — шепнула до мами Софія, коли родина вже була сама.

— Нічого надзвичайного, що він інтеліґентний! — відповіла мамуся. — Міщани мають гроші і своїх хлопців посилають до шкіл. Крім того вже те одно, що вони жиють в місті, дає їм змогу балакати з інтеліґентними людьми. Як ось тепер сей парубок з нами, так неодин міщанин має нагоду балакати зі шляхтичами. То не його заслуга, що він трохи окресаний. То заслуга його окруження.

— Чияб не була та заслуга, то він всеж таки окресаний, — сказала донька.

— Що з того, що окресаний, коли він не уроджений шляхтич, а такий хам, як всі хлопи. Хоч він окресаний, хоч такий вродливий парубок, то що кому з того, або і йому самому, коли він шляхотно уродженому не рівня!

Софія аж тепер, коли почула, що мама каже, виїхала з тим, що у неї від самого початку було на умі:

— Він справді гарний. Між шляхоцькою братією я такого гарного парубка ще не бачила. І гарний, і така лицарська фіґура...

— Шкода, що хам! — перебила мама.

— Чи ви подуріли?! — воркнув Наraївський, перебиваючи ту розмову. — Так розбалакалися про хама, начеб то був арабський кінь, або який шляхотний хорт! Ти, Тереню, взагалі забогато балакала з ним.

— Хтож інший нам розказже, що і як тут є? — спитала жінка. — Такі люди, як він, найліпше знають, що в світі діється, бо у нього бувають і з ним балакають люди з усіх чотирох сторін світа.

— Шкода, що та дівка шляхтянка! — подумав Дмитро, коли відійшов від Ранаївських. — Між нашими міщаночками такої гарної нема.

Ранаївські сиділи в Газаровича три добі. На другий день по приїзді, балакаючи з Дмитром, Ранаївська вже не дивилася на нього згори, як то було першої днини. І Ранаївський вже не дивився на нього з такою погордою. Причина була мабуть та, що вони вже вчули про скарб. Правда, коли Ранаївський хотів що від Дмитра довідатися, то не питався безпосередно його, а звертався до жінки. Та всеж таки, хоч посередно, він таки балакав з „хамом". Таксамо Софія балакала з Дмитром, хоч не багато, все звертаючися до мами. Дмитро розумів їх маневри, та такої комедії не грав. Як було ясне, що Ранаївський або Софія питають Ранаївську на те, щоби чути його відповідь, то, відповідаючи, Дмитро звертався просто до шляхтича, чи до його доньки. По кождім такім, як шляхтич гадав, зухвальстві хама, шляхтич насуплювався і якийсь час до парубка й посередно не звертався. Просто до нього забалакав тоді, коли балакав з ним тільки як зі слугою гостинниці. Коли шляхтич або шляхтяночка забалакали до нього через Ранаївську так, що не було ясно, що то його вони питають, він не відповідав.

(Далі буде).

Ложечки, що їх подарувала нам тітка Евфрозина, не є срібні. Це альпака.

— Як знаєш? Чи ти так добре знаєшся на сріблі?

— Ні, одначе знаюся на тітці Евфрозині.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

To the Editor of Svoboda:

Though my letter may be late I am hoping you will find space to insert it in your daily. Some time in October I received an invitation from the Social Committee of the Ukrainian Civic Center to an Annual Dance that was held November the twelfth, at the George Washington Hotel, N. Y. C.

At first I thought I would not attend this dance for no doubt it will not differ from the others that were held previously in New York. But on second thought, as I had no other special engagement, I decided in its favor. I am not sorry that I did so. In fact, I'm still in the swing of the evening. I was greatly impressed with the refinement of our young people and their behavior. They were all in form and very striking.

I am told this organization was started early last January by Miss Schutock and is flourishing splendidly. It is comprised of the girls of Ukrainian parentage, their age ranks from sixteen up. A remarkable system of team work and cooperation was shown by the marvelous attendance. One could notice the careful preparations of the committee.

There were many prominent guests. There was a large representation of the New York City Center. Many girls were accompanied by their parents. This in itself was a nice picture. The place for the dance was well selected. There was a good orchestra. Hence the dance was a gay and brilliant spectacle.

The writer thinks the dance was most successful, more so morally than materially. This should be taken into consideration at a time when so much discussion is allowed to activities of the younger generation.. We are not such a helpless element after all. A lift should not be begrudge those young people that start anew, but instead it should be encouraged and supported.

It seems to me the U.C.C. has had very good results in this field and I hope other communities would take this for an example and respond to the call and need of the youth. Of course, there most be a will of the young to work, to do, to create, and to finish what ever has been started regardless of the results. **The girls of U.C.C. are right there... Here's three cheers for them. Let us hear more from them.**

Yours very truly,

A Young Ukrainian, D.A.

P. S. No, this is not all. The activities of the U.C.C. are not limited to dances and sociables. I hear they start soon a season of lectures on various topics vital to the young people who compose the membership of the U.C.C.

—o—

ДОПОМОЖІМ ШИКАҐОВСЬКІЙ ВИСТАВІ.

Читаючи проекти, як зібрати гроші на будову павільону і закупно експонатів на Всесвітню Виставу в Шікаґо, як теж беручи під увагу те, що досі на ті цили зібрано, приходжу до переконання, що ми цею дорогою потрібних на влаштовання вистави грошей не зберемо.

Час короткий. Треба, щоби за місяць були гроші зібрані. А так як збираемо, то й за ва роки не зберемо того, що потреба.

Мені здається, що справа не піде, коли наші товариства і братства не попруть української участи в Світовій Виставі. Якби так уряди наших запомогових організацій порозумілися і відкликалися до своїх відділів, щоби ті пожертвували зі своїх кас по $25, 50 чи більше, то потрібні гроші можна би зібрати в короткім часі.

А справа Вистави така, що тяжко хіба знайти такого Українця, котрий не розумів би її ваги. І тому треба її поперти, бо це добра нагода для освідомлення міліонів чужинців щодо української справи.

Йосиф Рурка, Шікаґо, Ілл.

—o—

Dear Editor:

I would be pleased to see this printed in the "Svoboda."

Я нераз думала вже про те, чому то наші українські діти не знають читати і писати по українськи. Я зауважала, що наші родичі дуже тішаться, як діти люблять українську мову і можуть писати по українськи. Але мені здається, що вони не пильнують, щоби діти навчилися тої мови.

Я перше думала, що то дуже тяжко навчитися по українськи писати і читати. А тепер уже читаю „Свободу". А зпочатку було мені тяжко вчитися. А тепер іде легко. Вже ходжу до другої кляси і чим більше вчуся, тим більше люблю українську мову, бо дуже мені подобався вірш Тараса Шевченка:

„Учітеся, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь".

Анна Ковальчак,
Вест Нютон, Па.

НАД ЗОЛОТОЮ ЛИПОЮ.

Там, де Липа Золотая
Пливе тихо поміж лози,
Там могила, — на могилі
Що дня дівча ронить сльози.

На могилі хрест зігнутий
В вінець вбраний, свіжі цвіти;
Ох, як гарно на могилі
Сонце гріє, ясно світить.

Але сонце не загріє,
Не висушить сліз дівчині,
Ні Стрільчика вже не збудить
З вічного сну в домовині.

І не верне хвиль минулих,
Днів кохання — того щастя,
Що роілось молоденьким
В райських мріях—коло серця.

Віє вітер, повіває,
Шумлять буки і берези,
А дівичні молоденькій
Падуть з очей тяжкі слези.

Там, де Липа Золотая
Пливе тихо поміж поля,
На могилі дівча плаче,
В долині шумить тополя.

Дмитро Захарчук.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

СИМФОНІЧНА ПОЕМА „УКРАЇНА".

Це не в Київі. І не над Дніпром, а над Гудсоном, в Конґерс, Н. Й., де чудова природа, і гори, і ліси, і озера. І де небо голубе і тишина.

Там зродилась і повстала чудова симфонічна поема **„Україна",** скомпонована нашим композитором, паном **Павлом Углицьким.** Це той величній твір на 30 мінут гри для повної симфонічної орхестри, для якого ідею підхоплено з могутньої поеми Тараса Шевченка: **„Гайдамаки".**

Оглядаючи пречудну природу над Гудсоном, і ліси і гори, так і видавалося, що дійсно можна тут мріяти про нашу Україну, а фантазію свою напружити до цеї міри, що можна відчути і ту трагедію, яку змальовано в „Гайдамаках".

І можна тут набрати натхніння, щоби музикою віддати, як

„Гомоніла Україна,
Довго гомоніла,
Довго-довго кров степами
Текла, червоніла".

І можна й тут вдивитися в далечінь степу і бачити, як він чорніє, і підслухати, як могила з вітром розмовляє і як козак чорнявий сумує, а Оксана, як голубка, воркує, цілує.

Дійсно, ідеальне місце для поетів і мистців штуки чи музики!

Ось доходять до мене звуки віончелі, що передають стару козацьку пісню „Гей, гук, мати, гук, де козаки йдуть". Це початок симфонії, це так, якби маширували Гайдамаки. А з походними звуками зливається любовний мотив:

„У гаї, гаї
Вітру немає,
Місяць високо,
Зіроньки сяють.
Вийди, серденько,
Я виглядаю"...

Це Ярема виглядає Оксани.

Земля дуднить. Ні, це не земля. Це повна орхестра з цілою силою витає появу Гайдамаків, що наступають на польську шляхту, і ми чуємо звуки геройського мотиву, себто пісні:

„Гей, нум, браття, до зброї,
На герць погуляти, слави добувати.
Ой чи пан, чи пропав, вдруге не вмирати,
Гей, нумо до зброї".

З одного боку Гайдамаки, а з другого шляхетчина — „вельможная пані". Появу тої пані витає польський польонез (третій мотив). З бравурою ота „вельможная пані" руйнує, мордує і церквами топить, а в домі Титаря таке коїть, що „бодай не дивитись, бодай не казати".

Та як Гайдамаки натиснули, піднісся з цілою силою геройський мотив „Гей, нум, браття, до зброї", зчинилося на Україні пекло, віддане такими сильними і демонічними звуками, які тільки можна добути з інструментів. Це так карали Гайдамаки шляхту за те, що не вміла в добрі панувать.

Це не місяць з високого неба сховався з переляку. Це нагло вривається музика. І надходить фінале, закінчення. Зпочатку сумне, бож проляласє людська кров, славянська кров, та дотого не зважаючи на цей стращний пролив крови, —

„Нема правди, не виросла".

Тому останні звуки симфонії це пригадка, що Україна живе й живуть гайдамацькі діти. Це гимн життя України і загроза смерти тим усім ворогам, які хочуть наш нарід закути в неволю. Це новий поклик:

„Гей, нум, браття, до зброї!"

Л. М.

ЯК ВЕДЕТЬСЯ ОСВІТНУ РОБОТУ НА ЛЕМКІВЩИНІ

(Дещо з діяльности Філії Товариства „Просвіти" в Сяноці).

Позашкільна освітня діяльність на Лемківщині на плечах „Просвіти", а спеціяльно сяніцької філії. Ця філія обєднує дотепер повіти: Лісько, Сянік, Березів, Коросно, Ясло та Стрижів (тепер Ряшів). Від 30 вересня 1932 р. віддало Матірне Товариство „Просвіта" у Львові під орґанізаційний та культурно-освітний догляд ще й повіти: Горлиці, Грибів, решта Ряшівщини, Новий Санч, Старий Санч по Новий Торг. Дотеперішня область Філії обнимає понад 500 (пятьсот) громад, з того 426 таких, що замешкують частинно або в цілости наші (менше або більше свідомі) Українці. Загальне число Українців, греко-католиків і православних по вірі, а Українців, Руснаків, Руських або Гірняків по назві, виносить приблизно 180 до 185 тисяч.

Філію відновлено по війні 24 вересня 1924 р. Останні Загальні Збори відбулися 23 березня 1932 р. при участи 47 осіб. Це є мале число, коли не взяти під увагу непригожу комунікацію та великанські віддалі (є читальні в Лютовиську або Крампському районі, віддалені понад 100 км. від Філії). Від Читалень було 29 делеґатів, **17 осіб інтелігенції решта самі селяни.** В 1931 р. відбув філіяльний Видил 10 засідань. В 1932 р. відбув Філіяльний Виділ 4 засідання. Дальше влаштовано дві анкети в Сяноці при участи краєвого інспектора Матірного Товариства „Просвіти", п. Максима Брилинського. Основано Комітет допомоги „Просвіті", Секцію Дару „Просвіті", секцію імпрез, секцію поширення української книжки, також секцію приєднання членів для Товариства „Просвіта" у Львові, а тимсамим і для Філії під проводом п. проф. В. Чайківського. Хор під проводом д-ра В. Блавацького дав концерти Шевченківські, Франківський, Свято лемківської пісні, Свята з нагоди Першого Листопада, Свято „Просвіти".

Проба основання орхестри з браку фондів та засібніших людей, щоби купили собі інструменти, розбилася.

Філія обєднує 179 членів (165 мужчин і 13 жінок) та 80 читалень і кілька інших статутових членів.

Орґанізаційна і культурно-освітна діяльність.

Філія в Сяноці обєднує 90 читалень, крім розвязаних та закритих владою. Вона удержує постійну канцелярію в Сяноці, котра після протоколу чинностей полагодила по день 30 вересня 1932 р. 760 письм та вислано до читалень 9 обіжників у ріжних справах. Відбуто 120 поїздок культурно-освітних і орґанізаційних на села. Зроблено 45 протоколярних люстрацій. Провірено діяльність 30 аматорських гуртків, 10 хорів, 1 діточого гуртка та кількох жіночих гуртків.

Аматорські гуртки відограли понад 120 вистав театральних дали 30 вечерниць, 20 концертів і 15 фестинів.

Виголошено разом 107 рефератів і відчитів.

Книжковий рух Філії та читалень.

а) Через філіяльну канцелярію закуплено книжок до бібліотек сталих і мандрівних за 1,121.43 золотих.

Запас книжок у Філіяльній книгарні представляє вартість 379.30 зл.

б) Бібліотека Філії створена і оправлена та скатальоґована протягом першої половини 1932 р. Ще перед упорядкованням пущена в рух (це прямо фізична конечність), начисляє сьогодня 554 інвентарних чисел, оправлених в 445 томах. З того є вилучених 8 мандрівних бібліотек, що обслужили 22 села (коло 1,700 читачів). Загальне число читачів около 2,000 (з мандрівними бібліотеками) та прочитаних є около 5,000—5,500 книжок, переважно легкого історичного змісту.

Майже кожна читальня має малу свою бібліотеку.

Орґанізаційний нарис.

Цілий округ Філії ділиться на 9 районів.

Райони з часом будуть подімені на просвітні одиниці, т. зв. „шефівства", що обєднують по кілька найблихчих читалень та під проводом вибраного читальнями і затвердженого філіяльним Виділом шефа намічують плян праці на основі обіжників Матірного Товариства і Філії. Всі виділові читалень мусять обовязково зійтися та разом вислухати полюстраційного звідомлення окружного орґанізатора та передискутувати усі наші успіхи та недомагання.

Районами опікуються назначені Філією мужі довіря.

Загальні інформації.

З кождим майже днем все ще зголошуються до канцелярії філії „Просвіти" поодинокі люди, делеґати читалень, делеґати громад або представники поодиноких ґруп за ріжними інформаціями, з ріжними потребами і бажаннями. Найпекучіша потреба під цю хвилю це осібна домівка, щоби там можна помістити філіяльну канцелярію та місцеву читальню — евентуально всі сяніцькі культурно-освітні встанови.

З огляду на це, що канцелярія Філії працює виключно для селянства, вона мусіла би міститися в середмістю, а це знову досить дорого коштує, бо 50—60 зол. місячно. На жаль, на це „Просвіту" не стати. Тільки завдяки жертвенности „Лемківського Комітету Допомоги Філії „Просвіти" в Сяноці — в Елізабет, Н. Дж.", має вона запевнене удержання орґанізатора на будучий рік. Відчувається брак книжки, бо вбогі та несвідомі гірняки не можуть собі купити книжки.

Попередні жерела доходів— концерти, театральні вистави також майже замкнено.

Оплата стемплева державі за таку одну імпрезу коштує 11 зол. (осібно тепер впроваджено оплати від поодиноких білетів по 5 до 20 грошів).

Як читальня чи гурток має своїх розходів 10—15 зл., то тоді шкода праці, бо імпреза приносить недобір.

В селах біда. Народ вже тепер не світить. По Різдві перестане солити, бо сьогодня солить лише чорною камінною сіллю.

До цього слід додати давній, головно священиками впроваджений русофільський дух, а покажеться цілий ряд дуже поважних перешкод в освітній праці на Лемківщині.

Не зважаючи на ці перешкоди, Виділ Філії не сходить ані кроку з вибраного раз пляну та поволі це все поборює.

МИ ЙДЕМО!

Ми ідемо, як вода,
Буримось, як море,
Гасло наше: „Свобода!
Всім ворогам — горе!"

Не спинити вам води,
Не втишити море,
Не скувати свободи —
Не нам, а вам горе!

Ми ідемо ген до гір
До волі, до слави,
Міліони нас, як зір,
Свіжих борців лави.

Кайдани, тюрми і смерть
Не страшні — тож знайте:
Це олива до вогню,
Мордуйте, карайте!

Дм. Захарчук.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В середу, дня 30. листопада 1932 р., померла Катерина Луцишин, члениця сестрицтва Рож. Пр. Богородиці, від. 35 У. Н. Союза. Похорон відбудеться в суботу, дня 3. грудня 1932 р., з дому жалоби під числом 72 Woodbury St., Rochester, N. Y., в годині 8.30.

Уряд Сестрицтва.

Кравець прийшов до дому Курецького з китицею цвітів. Здивований Курецький питається, що це значить.

— Це з нагоди вашого ювилею.

— Якого ювилею?!

— Я приходжу до вас із рахунком уже пятьдесятий раз!

СПРАВОЗДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ ВСЕСВІТНЬОЇ ВИСТАВИ В ШІКАҐО.

Скільки зложено, або обіцяно, на Українську Всесвітню Виставу в Шікаґо до 15 листопада 1932 року:

Імя жертводавців	Деклярований	Готівкою
Українці міста Шікаґо	$1,000.00	$450.00
Орґанізації стейту Конетикот	50.00	
Виставові Комітети		
Веґревіл, Алта., Канада		9.00
Скобей, Монтана		14.50
Віліментик, Конетикот		52.00
Церковні Громади і Товариства		
Правосл. Церква в Міннеаполіс, Мінн.		54.50
Укр. Кат. Церква св. Михаїла, Ню Гейвен, Конн.		10.00
Тов „Любов" при Укр. Кат. Церкві, Ню Гейвен, Конн.		10.00
Відділ У. Н. Союза		
Бр. св. Володимира, від. 130, Ню Йорк		20.00
Від. 42, Т. Шевченка, Пасейк, Н. Дж.		10.00
Приватні особи		
о. Лев Чапельський, Майнерсвіл, Па.		5.00
В. Чучман, Амстердам, Н. Й.		5.00
В. Стодольний, Форт Віліям, Онт., Кан.		1.00
М. Сорока, Саскатун, Саск., Канада		1.00
Д-р Л. Мишуга		10.00
Роман Слободян		5.00
Іван Маґун, Темс, В. Ва.		5.00
о. Ол. Пристай		5.00
Н. Скрипець, Нюарк, Н. Дж.		1.00
Й. Семенків, Балтімор, Мд.		5.00
Ґр. Бавррук, Бателфорд, Саск., Канада		2.00
Збірки		
На срібнім весіллю панства Лисаків, Нюарк, Н. Дж.		5.00
До дня 15. листопада деклярований	$1,050.00	
До 15. листопада зложено готівкою		$650.00

Досі є зорґанізованих в Зл. Державах і Канаді 49 Виставових Комітетів. Всі Комітети, церковні Громади, Товариства і приватні люди, які занимаються збіркою, просимо надіслати свої збірки до 10 грудня с. р.

Слідуюче справоздання буде проголошене 15. грудня 1932.

УКРАЇНСЬКА ВИСТАВОВА КОРПОРАЦІЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ВИСТАВИ В ШІКАҐО.

Д-р Мирослав Сіменович, голова.
Ст. Куропась, секретар. **М. М. Белеґай,** фін. секретар.

ГАЛИЧИНІ.

Галичино, краю Ти рідний мій, коханий!
Скільки то ран вже завдано Тобі
І скільки жертв віддав Ти в боротьбі,
Та знов ідеш в ярмі, знову бряжчать кайдани.
Чи мало тих осель від Сяну до Збруча,
Зруйнованих війною, потоптаних, розбитих,
Чи мало ще синів Твоїх калік, чи мало ран,
Чи мало моря крови, за волю там пролитих?
І „пацифікаційний" над Тобою глум страшний,
Ганебний твір катів з варшавських тронів.
Зрабована земле, від довгих вже віків
Ти знов несеш ярмо грабуючих законів.
Галичино, Ти встанеш муром ще міцним,
Як прийде час належної відплати.
І Волинь оживе, Холмщина й Полісся —
Варшава задрожить, як зашумлять Карпати!

Е. Захарчук.

ПИВО ДАСТЬ БАГАТО ПРАЦІ РОБІТНИКАМ У НЮ ДЖЕРЗИ.

Коли цілий край ожидає з великою надією узаконнення пива, особливо імігранти відчувають найбільше вдоволення. Пиво є приємним напитком для всіх. Для тих, котрі працюють тяжко, пиво є відсвіжуюче. Здорову плинну поживу, веселе приятельство і приємний час можна мати малим коштом.

У стейті Ню Джерзи є майже один міліон чужоземців, які будуть читати з заінтересуванням інтервю, яке дав нашому репрезентантови Джан Круґер, головний броварник міста Нюарк, Н. Дж.:

„Пиво дасть людям заняття посередньо й безпосередньо", каже п. Круґер. „Тепер тільки броварня Круґера має дозвіл виробляти теперішне пиво (нір бір) в Ню Джерзи, і в тій броварні є занятих біля 160 робітників. Скоро тільки закон буде змінений, то не тільки наше підприємство прийме до праці кілька сот нових робітників, але правдоподібно й інших 10 або 12 броварень зачнуть працю і кожда з них дасть заняття 200 до 500 людям.

„В додатку до безпосереднього заняття буде багато нових будівель. Будуть купувати й висилати у великій скількости матеріял. Будуть рентувати стори. Будуть будувати нові доми. В краю не буде майже нікого, хто не мав би з цього якоїсь користи.

„Безперечно, багато буде залежати від ціни пива. Коли оподаткування буде приступне, то велика склянка пива буде коштувати 5 до 10 центів і ми побачимо старі добрі часи, коли людина могла дістати склянку доброго пива і сендвіч або кусник мяса за 5 або 10 центів. З низького оподаткування буде користати кождий; навіть державна каса буде збирати більше грошей, коли продукт не буде вбитий високими цінами.

„Ґотфрід Круґер Брувінґ Компані" основано в 1855. році. Її видатність нині, з дрібними змінами, є 300,000 бочок, а може бути підвищена до 400,000 бочок. Президентом є Вилям С. Круґер, син основника броварні".

Бачучи, що Джан Круґер, внук основника цього бізнесу, теперішній заступник президента, є дуже занятий і що його очікують інші, ми були змушені відступити їм місце. Ми тільки хочемо додати, що обі сімї Круґера і їх пиво стануться в будучности наново популярними, так, як були перед проґибіцією. На цю популярність власники броварень уповні заслуґують.

ЗАВЗЯТА.

Був в селі швець полатайко,
Добре чоботи латав;
Для людей робив вигоду,
Кождий його поважав.
Але в світі все так дієсь:
Як повага є в людей,
То у жінки вже не буде,
А часами і в дітей...
Так трапилось з полатайком:
Як він тільки оженивсь,
Жінка „гнидавим" врозвала!
Від сміху він аж душивсь.
Думав собі: молода ще,
В неї розум теж такий;
Він потрохи привчить її,
То й спокій буде святий.
А тимчасом обманувся...
Жінці в голову не йшло;
Що день, що рік гірше пекло
Поміж ними все було.
Коли слово тільки скаже,
Вона йому не змовчить,
Бо „гнидавий" завше в неї
На язиці знай сидить.
Просив її, щоб мовчала,
І копитом нераз бив —
Не покаялась ніколи,
Хоч синяків наробив.
Все по свому: ти, гнидавий,
Йому в відповідь було.
Вже й люди її просили,
Та нішо не помогло.
Задумався полатайко:
Встид!... Щож би йому тут робить?
Годі довше так терпіти,
Треба біду утопить!
Привів її вже над воду,
Жовта филя в беріг бє;
Вона зуб за зуб свариться:
„Ти гнидавий" — все своє.
Годі! — каже — вже не стерплю,
Нема ради вже її...
„Я тебе ось тут утоплю
За язик й слова твої".
„Ти гнидавий!... Не боюсь я!"...
Терпець йому увірвавсь...
Злапав шнур і вяже руки —
Вона в крик — бо шнур відавсь.
„Ось так тобі за язик твій,
До води ти з ним підеш"...
„Ти гнидавий! Пусти мене!"
„Ні, не пущу, бо верзеш.
„Як при мені присягнешся,
Що припиниш свій язик,
То розвяжу"... „Ти, гнидавий!
Лиш пасешся, як той бик.
„Не змовчу я ні хвилини
Доки будеш ти ще жив!"...
Він у люти підніс її
Тай у воду вже пустив.
Вода сягла по коліна...
„Ти гнидавий!" — знов почув.
Сягла вода вже по пояс —
„Гнидавий ти — є і був!"
Підійшла вода до шиї —
„Гнидавий" — вона кричить,
А від злости аж трясеться;
Він спокійно лиш мовчить.
„Нема тобі вже поправи,
Не буду з тобою жив!"
Кинув в воду шнур за нею,
Він в клубок ся лиш скрутив.
Жінка в воду поринула,
Але все клепче своє:
Вгору руки підіймає
І пальцями груди бє.
От завзятість, от упертість!
Смерть на думку їй не йде,
А пальцями показує,
Що гнидавим все буде.
Задумався полатайко,
Над недолею зітхнув:
„Не дай, Боже, щоб я з нею
Ще по смерти ся стрінув!"

М. Костишин.

Французького поета Шапеля запросили на обід до дуже скупого банкиря. Як поет вставав від стола, спитав свого сусіда так голосно, щоби й господар міг чути:

— Куди тепер підемо щось зїсти?

THE SPORT WHIRL.

AUBURN UKES ISSUE A CHALLENGE.

The Auburn Ukes, one of the fastest amateur teams of Central New York, would like to book a few games with any other fast Ukrainian Team. They would especially like to hear from Rochester, Elmira, St. Mihcaels Club of Binghamton, and Johnson City.

For information concerning dates write to Michael Cimbreck, 16 Perrine Street, Auburn, N. Y.

—o—

CHESTER, PA.

Ukrainians Remain Undefeated: Register Three Victories.

The Ukrainians, under the leadership of Captain Al. Dowbenko, came through with 3 straight victories, of the infant basketball season, when they conquered 3 local teams of the county by the wide margins of 38-21; 28-8; 42-9.

The first victory being over Rockdale Owls by the score of 38-21. Holton, Arata, and Dowbenko furnished the scoring attack, which was the cause of the Ukrainians opening their season with a victory.

The second contest held on November 14, was the strong West End team, who was defeated by the Ukrainians by the large margin of 28-8. Sopinski was the performer of the evening by registering 3 field goals and 2 foul tries.

The third contest, on November 22, found the Ukrainians conquering the strong Globe team of Chester by the score of 42-9. Wray and Holton furnished the scoring action of that night.

The Ukrainian Reserves also won 3 straight victories from reserves teams by the scores: 31-13; 21-17; 37-15.

The Ukrainians of Chester are hoping to hear from Ukrainian teams of other cities, who have 1st class basketball teams. For arranging games please write to Michael Wolk, Ukrainian National Home, 4th and Ward Street, Chester, Pa.

ПОЖОВКЛО ЛИСТЯ.

Пожовкло листя, ріля чорніє,
Тугою дише на селі;
Крюкіт несеться сумний попід хмари—
Прощають села журавлі.

Байрак в задумі, козак в неволі,
Шаблюки ржавіють в складах.
Кругом неволя, голод скажений,
Безправність... пекло, страшний жах!

Тюрми, сльози, плачуть дзвони,
Багно прокляття на земли,
Збіці втікають за кордони.

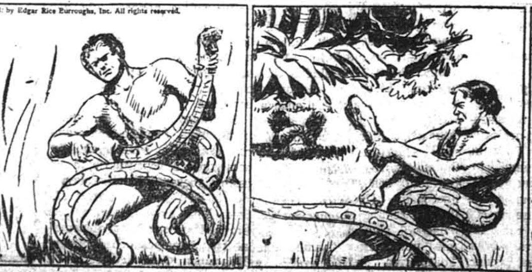
В світі настали звірські правління
Де-б не ішов ти—народ без сумління
Закони ставить... на закони.

М. Костишин.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНГЛІВ. (17)

Стимбол звалився на землю й не встиг опамятатися, як Тарзан вихопив у нього зза пояса ніж до полювання й кинувся вперед. Що було сили, Тарзан побіг до того місця, де малпа билася на смерть з вужем. Вони обоє качалися, сплівшися в одну купу на землі, й малпа вже почала тратити сили, а вуж усе сильніше затискав свої кільця. Стимбол не міг вірити своїм очам, що майже гола людина, з одним лише ножем у руках, кинулася на вужа й малпу.

Тарзан підбіг до вужа й малпи. Він зручним рухом ухопив вужа за шию й міцно стис її своїми залізними пальцями. Другою рукою він почав колоти ножем вужа, стараючися перерізати йому хребет. Вуж опамятався, почувши, що проти нього зявився новий противник, який йому тепер смертельно дошкулює. Тиму вуж почав поспішно відпускати малпу, щоб оповитися довкола тіла нового противника. У вужа був лиш один спосіб оборони й нападу — душити своїм тілом.

Скоро він остаточно випустив ґориля зі своїх обіймів. Малпа лежала в болях на землі й не могла сама піднестись, а тим більше не могла пособити свому спасителеви. А тимчасом Тарзан почув, що довкола його плечей і грудей уже почав обвиватися вуж, поспішаючи скорше спутати його за руки і ноги. Лише ніж міг вратувати Тарзана, якщо він перерізав би вужа на двоє. Тарзан напружував усю свою силу, але тверде тіло вужа мало піддавалося ножеви.

Тарзан усе бив ножем в одно місце, поки нарешті не почув, що його ніж почав щораз більше втоплюватися в тіло вужа, а тимчасом вуж міцно тиснув груди й живіт своєї жертви. В Тарзана вже мутніло в очах, коли нарешті він почув, що його ніж почав пороти тіло вужа. Разом з тим обійми гадини ставали все слабшими. Нарешті вуж почав слабнути поспішно, а Тарзанови ставало лекше дихати, бо вуж був перерізаний на двоє.